

Теряєва Лариса Анатоліївна,
викладач музики
Фахового коледжу «Універсум»
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка,

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ З ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ

Постановка проблеми Концепція сучасної освіти вимагає якісної підготовки студентів, а також використання на заняттях з хорового диригування інноваційних методів і музичних технологій навчання.

Аналіз досліджень і публікацій. Педагогічна наука має певні досягнення у вивченні методики навчання з методичної компетентності майбутніх учителів музики (Берещенко О., Соловова Н., Сродних Н., Стельмашук З., Хромушин О). Однак недостатньо дослідженими залишаються питання методичних особливостей навчання студентів під час вивчення курсу з хорового диригування.

Формулювання цілей статті – виявити особливості методичної підготовки майбутніх учителів музики при вивченні курсу «Хорове диригування».

Виклад основного матеріалу. Диригування – один із видів творчої діяльності в галузі музично-хорового мистецтва. Тому, підготовку студентів слід розглядати як їх підготовку до творчої діяльності. Ця підготовка передбачає оволодіння системою музично-теоретичних знань, методологією і методикою творчої діяльності, численними фаховими вміннями і навичками. Робота диригента над хоровою партитурою і вироблення самостійних умінь і навичок є важливою стороною його діяльності в оволодінні диригентським мистецтвом. Навички роботи над партитурою майбутній учитель музики

набуває поступово: спочатку за допомогою педагога, а потім - самостійно. Цій важливій ділянці роботи приділяється виключна увага.

Робота над партитурою поділяється на три періоди: 1) самостійне вивчення хорової партитури; 2) розучування твору з хором; 3) виконання хорового твору на концерті.

1. Самостійне вивчення хорової партитури

По-перше, майбутній фахівець уважно знайомиться з літературним текстом, визначає тему, ідею твору, визначає темп, будову твору позначення авторів, вивчає діапазони хорових партій, склад хору, фактуру. Прослуховування хорового твору необхідно проводити на високому художньому рівні: майбутній учитель музики або сам програє твір на фортепіано, або прослуховує його з використанням інформаційно-комп'ютерних і мультимедійних технологій. Це посилює емоційний настрій, пробуджує естетичні почуття студента коледжу, підвищує інтерес до хорового твору, викликає бажання опрацювати його.

Після ознайомлення з твором розпочинається робота над вивчення хорової партитури. На індивідуальних заняттях з хорового диригування майбутні учителі музики аналізують побудову акордів (або стиль хорової фактури), визначають назву акорду (або різновидність поліфонічного складу), а ще формують здатність виразно і у характері твору виконати цю хорову партитуру на фортепіано, а потім показати своє уміння інтонаційно-чистого співу кожної хорової партії та ще з тактуванням відповідною рукою. Тому, дисципліна «Хорове диригування» є складною дисципліною, яка поєднує у собі цілий комплекс фахових дисциплін. Тому для хорового диригування тісний взаємозв'язок між суміжними музичними навчальними дисциплінами (сольфеджіо, гармонія, поліфонія, основний музичний інструмент, постановка голосу, хорознавство і аранжування, хоровий клас і практика роботи з хором, аналіз музичних форм, педагогічна практика) є вкрай важливим.

В процесі вивчення хорових партій майбутній учитель музики звертає особливу увагу на вокальну сторону їх звучання. Кожну партію він спочатку

проспівує нотами, а потім - з текстом, працює над фразуванням, дикцією, диханням, ритмом, чистотою інтонування. Проспівуючи хоріві партії, диригент усвідомлює всі труднощі виконання, знаходячи методи для їх подолання, що в майбутньому буде відзначено в плані роботи з хором над партитурою, і весь арсенал методів буде застосовано в процесі практикуму роботи з хором. Граючи хорову партитуру на фортепіано, студент продумує найзручнішу аплікатуру, яка б не порушувала елементи хорової звучності, зберігала виразне фразування, динамічні відтінки, ритмічну структуру.

Важливим елементом вивчення партитури є аналіз засобів музичної виразності (мелодії, ритму, метру, темпу, агогіки, ладу, тональності, гармонії, фактури, музичної форми, динаміки, кульмінаційних моментів, звукодобування, штрихів, акомпанементу), за допомогою яких розкривається художній образ.

Важливою вимогою до аналізу хорового твору є визначення частин музичного твору та його поєднання в єдине ціле на основі ідеї, теми та художніх образів. З цією метою майбутній диригент вчиться розрізняти фразу, речення, період, частини музичного твору. Аналізуючи партитуру, майбутній учитель визначає, для якого виду і типу хору написаний твір, підбирає відповідні диригентські жести, в залежності від ритмічної структури твору, динамічних відтінків, прийомів звуковедення, штрихів, прийомів вступу, ауфтактів, прийомів зняття звучання хору.

До самостійної роботи студентів з хорового диригування рекомендуємо включати: написання анотацій на хоріві твори з детальним музично-теоретичним, вокально-хоровим, виконавським аналізом хорових творів; художню інтерпретацію хорових творів; виконання індивідуальних творчих завдань (добір вокальних вправ і створення власних пісень для шкільного хору); знаходження інформаційно-наукового матеріалу для написання рефератів і створення мультимедійних презентацій. Виконання творчих самостійних завдань сприяють розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики, розкриттю здатностей до хорового диригування і практичної роботи з

хоровим колективом, самореалізації і самоутвердженню студентів як творчих особистостей.

2. Розучування твору з хоровим колективом

Під час проведення практичної роботи з хором особлива увага приділяється «першим крокам» студентів по набуттю організаційних і практичних моментів у роботі з хором, особистісним і педагогічним якостям майбутніх педагогів, комунікативному ставленню студентів до співаків хору.

Під час розучування хорових творів студенти проходить через деякі труднощі, а саме: психологічні труднощі у спілкуванні з хоровим колективом; фахові і методичні труднощі під час гри хорової партитури; кропіткої роботи над інтонуванням, «ланцюговим» диханням, ритмом і темпом, ансамблем виконання, засобами музичної виразності. Труднощі виникають по причині, зокрема: 1) недостатнього організаційного досвіду і практичної роботи з хором по вивченню хорових творів; 2) не досконалого знання активних методів і прийомів; 3) поверховості знань з педагогіки, психології та інших музичних дисциплін.

Для вирішення даних проблем пропонується: 1) починати практичну роботу з хором вже на 2 курсі навчання і систематично продовжувати її до кінця 4 курсу, базуючись на міждисциплінарний зв'язок хорового диригування з іншими навчальними дисциплінами. Завдяки даній пропозиції, майбутні учителі набудуть не тільки практичного і комунікативного досвіду із хоровим колективом, а і посилять методичну підготовку з хорового диригування і суміжних навчальних дисциплін; 2) посилити організаційну і практичну роботу студентів з учнівським хором в період навчальної педагогічної практики і впровадити використання інноваційних технічних засобів навчання у концертну діяльність учнівського хорового колективу; 3) поглибити знання студентів про сучасні принципи, методи і інноваційні комп'ютерні технології навчання з метою усвідомленого застосування їх у практичній роботі з учнівським хором.

3. Концертне виконання хорового твору

Концертне виконання хорового твору – це завершальний етап. На концерті диригент має бути емоційним, доброзичливим, зібраним і впевненим.

Висновки. Результати проведеного дослідження виявили методичні особливості навчання з хорового диригування. На сучасному етапі становлення та модернізації вищої освіти для якісної підготовки майбутніх фахівців необхідні: комплексний зв'язок хорового диригування з психолого-педагогічними і суміжними музичними дисциплінами; впровадження на заняттях з хорового диригування інформаційно-комп'ютерних технологій, мультимедійних засобів навчання і комп'ютерних музичних програм.

Перспективи подальших наукових розвідок. Вивчення і впровадження на заняття з хорового диригування комп'ютерної програми «Нотатор» для запису хорової партитури нотами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Костенко Л. В., Шумська Л. Ю. Методика викладання хорового диригування : навч. посіб. для магістрантів закладів вищої освіти. 2-ге вид., доповнене та перероблене. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 145 с.
2. Микола Леонтович. Хорові твори / ред.- упоряд. В. Кузик. Київ: Музична Україна, 2019. 464 с.
3. Теряєва Л.А. Оцінювання ефективності застосування методів, форм, видів та засобів навчання на заняттях з хорового диригування Освітологічний дискурс, 2020, № 2 (29).

